

Plenul Curții Supreme de Justiție
a Republicii Moldova

HOTĂRÎRE

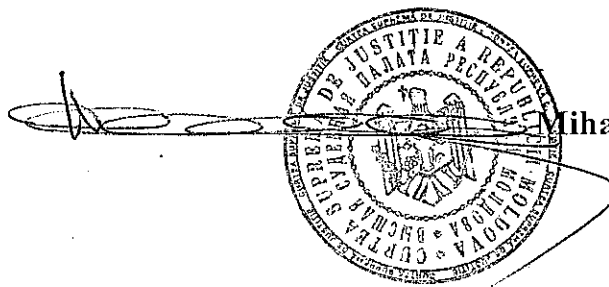
Cu privire la adoptarea sesizării privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a unei sintagme din alin.(1) al art.287 Cod de procedură penală.

HOTĂRĂȘTE:

1. Adoptă sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a sintagmei „...dacă, ulterior se constată că nu a existat în fapt cauza care a determinat luarea acestor măsuri sau că a dispărut circumstanța pe care se întemeia încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau scoaterea persoanei de sub urmărire” din alin.(1) al art.287 Cod de procedură penală.

2. Sesizarea se remite pentru soluționare Curții Constituționale a Republicii Moldova.

Președintele Curții
Supreme de Justiție

Mihai Poalelungi

Chișinău,
30 martie 2015
Nr.6

CURTEA CONSTITUTIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA			
INTRARE NR. 159			
9	04	20	15

SESIZARE

cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a unei
sintagme din alin.(1) art.287 din Codul de procedură penală.

Onorată Curte,

În procedura Judecătorei Cimișlia se află spre examinare cauza penală în învinuirea lui Nedu Valeri în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.264 alin.(3) lit.a) Cod penal.

La 05 ianuarie 2015, avocatul Foltea Vasile, acționînd în numele inculpatului, a depus o cerere la Judecătoria Cimișlia, prin care a solicitat informarea Curții Supreme de Justiție în vederea sesizării Curții Constituționale privind necesitatea analizei sintagmei „...dacă, ulterior se constată că nu a existat în fapt cauza care a determinat luarea acestor măsuri sau că a dispărut circumstanța pe care se întemeia încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau scoaterea persoanei de sub urmărire” din alin.(1) al art.287 Cod de procedură penală, raportat la circumstanțele concrete ale cauzei penale, prin prisma normelor constituționale stipulate în art.21, 23 din Constituția Republicii Moldova.

În conformitate cu art.7 și 41 Cod de procedură penală, Judecătoria Cimișlia, la 04 februarie 2015, a dispus, prin încheiere motivată, admiterea cererii avocatului V.Foltea, declarată în numele inculpatului V.Nedu, privind remiterea în adresa Curții Supreme de Justiție a demersului cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a sintagmei „...dacă, ulterior se constată că nu a existat în fapt cauza care a determinat luarea acestor măsuri sau că a dispărut circumstanța pe care se întemeia încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau scoaterea persoanei de sub urmărire” din alin.(1) al art.287 Cod de procedură penală, împreună cu cauza penală nr.1-141/14.

Astfel, reieșind din textul încheierii nominalizate, se conchide că avocatul V.Foltea a solicitat remiterea cauzei penale în privința lui V.Nedu în adresa Curții Supreme de Justiție, în vederea sesizării Curții Constituționale, pentru verificarea constituționalității sintagmei sus-menționate, dat fiind că actele procesuale efectuate în cadrul urmăririi penale pornite în privința lui V.Nedu au fost emise cu încălcarea prevederilor art.16, 20, 21, 23 din Constituția Republicii Moldova, art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În continuare, se constată că în demersul adresat instanței de judecată avocatul V.Foltea a invocat că, la 09 aprilie 2012, prin ordonanța Procuraturii raionului Cimișlia urmărirea penală în privința lui V.Nedu a fost încetată din motivul lipsei în acțiunile acestuia a elementelor infracțiunii prevăzute de art.264 alin.(3) Cod penal. Ulterior, prin ordonanța Prim-adjunctului Procurorului General, A.Pîntea, din 28 iunie 2014, ordonanța emisă de Procuratura raionului Cimișlia la 09 aprilie 2012 a fost anulată ca ilegală, invocîndu-se vicii fundamentale și neelucidarea în volum deplin a circumstanțelor care au importanță pentru justa soluționare a

cauzei, fiind întemeiată în baza art.287 alin.(1), (4) Cod de procedură penală.

Ordonanța Prim-adjunctului Procurorului General, A.Pîntea, din 28 iunie 2014 a fost adusă la cunoștință persoanei interesate (cet.V.Nedu și avocatului) la data de 28 august 2014, odată cu anunțarea despre finisarea urmăririi penale, fapt ce a făcut imposibilă contestarea legalității acesteia la judecătorul de instrucție, în conformitate cu prevederile art.313 Cod de procedură penală pînă la această dată.

În pofida faptului solicitării termenului necesar pentru contestarea acestui act procedural, Procuratura raionului Hîncești, fără a se pronunța asupra acestui capăt de cerere, a întocmit rechizitoriu și a expediat cauza penală pentru examinare în Judecătoria Cimișlia.

Avocatul V.Foltea a menționat că actul procedural, prin care la 28 iunie 2014 a fost anulată ordonanța de încetare a urmăririi penale emisă de Procuratura raionului Cimișlia la 09 aprilie 2012, a fost adoptat peste termenul de 1 an, stabilit expres de art.287 alin.(4) Cod de procedură penală, invocîndu-se neelucidarea în volum deplin a circumstanțelor care au importanță pentru justa soluționare a cauzei.

Prin urmare, se opinează că, prin depășirea termenului în interiorul căruia Procuratura Generală era în drept să anuleze ordonanța de încetare a urmăririi penale în privința lui V.Nedu, s-a comis o încălcare a normelor procesuale penale ce nu putea fi înlăturată decît prin anularea ordonanței din 28.06.2014. Aceste încălcări sînt acoperite la moment de coliziunea normelor juridice ale art.22, art.287 alin.(1) și alin.(4) Cod de procedură penală, care permite Procuraturii să invoce posibilitatea de a anula orice ordonanță ilegală în termene care depășesc limitele de 1 an.

Autorul sesizării invocă faptul că, raportînd prevederea contestată la normele Constituției, actelor internaționale și legislației naționale în domeniu, urmează a fi reținut că argumentul principal în acest caz, constituie încălcarea dreptului de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă, garantat justițiabililor de alin.(2) al art.7 Cod penal și art.22 Cod de procedură penală. Fiind formulat ca principiul *non bis in idem*, acest drept este un principiu fundamental și incontestabil al oricărui sistem de drept și este garantat de normele actelor internaționale, la care a aderat Republica Moldova:

- art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția europeană, conform căruia: „Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiasi stat pentru săvîrșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărîre definitivă conform legii și procedurii penale ale acestui stat”;

- art.14 alin.(7) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, care stipulează că: „Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit din pricina unei infracțiuni pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărîre definitivă în conformitate cu legea și cu procedura penală a fiecărei țări”, inclusiv

- art.21 din Constituție, potrivit căruia: „Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale”.

Din conținutul acestei norme constituționale se deduc trei principii: prezumția nevinovăției, caracterul public al procedurilor penale și posibilitatea persoanei de a utiliza toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa. Ultimul principiu consacră ideea că partea apărării dispune de un șir de pîrghii, care pot fi utilizate pentru apărarea persoanei în procesul de probare a vinovăției de către partea acuzării, inclusiv dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă, principiul ce presupune că cel care prin

conduita sa a ignorat ordinea de drept va raspunde o singura data pentru fapta ilicită, pentru o încălcare a legii se va aplica o singură sancțiune juridică.

Pentru a nu transforma dreptul de a nu fi urmărit sau judecat de mai multe ori pentru aceeași faptă într-un drept absolut, ceea ce ar împiedica descoperirea infracțiunilor și criminalilor, sistemele de drept, inclusiv Convenția, au reglementat expres derogările admisibile, care oferă organelor de urmărire penală posibilitatea de a relua urmărirea și sînt formulate, în termeni aproape identici, în art.22 și art.287 Cod de procedură penală, precum și în art.4 al Protocolului nr.7 la Convenție. Conform acestor norme, reluarea urmăririi penale se admite numai dacă „fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sînt de natură să afecteze hotărîrea pronunțată”.

Autorul sesizării a invocat că art.287 alin.(1) Cod de procedură penală, pe lîngă incertitudinile generate de formulările „...dacă, ulterior, se constată că nu a existat în fapt cauza care a determinat luarea acestor măsuri sau că a dispărut circumstanța pe care se întemeia încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau scoaterea persoanei de sub urmărire penală”, diferite de textul alin.(4) al art.287 și art.22 din același Cod, prevede, prin neglijarea normelor tehnicii legislative, posibilitatea anulării în orice moment, a oricărei ordonanțe de încetare a urmăririi penale, precum și punerea ulterioară a persoanei sub învinuire pentru aceeași faptă.

Prin sintagma sus-menționată, pentru ca organul de urmărire penală să poată relua urmărirea penală, legiuitorul la alin.(4) al art.287 Cod de procedură penală a stipulat că această acțiune se admite „numai dacă apar fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sînt de natură să afecteze hotărîrea pronunțată”. Acestea sînt unicele circumstanțe, în care intervine derogarea de la principiul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă, consacrat în alin.(2) al art.22 Cod de procedură penală, care prevede derogările admisibile, raționamente invocate în mod special de Curtea Constituțională în Hotărîrea asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin.(6) art.63 Cod de procedură penală nr.26 din 23.11.2010.

Astfel, se indică faptul că, prin sintagma la care se solicită ridicarea excepției de neconstituționalitate, legiuitorul nu a neglijat normele tehnicii legislative, dar, contrar prevederilor art.22 și alin.(4) al art.287 Cod de procedură penală, a permis procuraturii să reia urmărirea penală în orice moment și să pună persoana sub învinuire repetat pentru aceeași faptă. Această sintagmă, fiind mult mai generală după conținut, intră în contradicție cu prevederea „apar fapte noi sau recent descoperite ori un viciu fundamental în cadrul urmăririi precedente de natură să afecteze hotărîrea pronunțată” din art.22 și art.287 alin.(4) Cod de procedură penală. Neavînd ca suport o procedură reglementată clar de Codul de procedură penală, ea permite reluarea urmăririi penale și după încetarea calității de bănuît a persoanei, în baza probelor dobîndite în procedura precedentă deja finalizată.

În viziunea autorului sesizării, într-o astfel de abordare, alin.(1) al art.287 Cod de procedură penală este contrar principiului previzibilității normei de drept. Sintagma „...dacă, ulterior, se constată că nu a existat în fapt cauza care a determinat luarea acestor măsuri sau că a dispărut circumstanța pe care se întemeia încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau scoaterea persoanei de sub urmărire penală”, creează pentru persoană o situație de incertitudine, intrînd în contradicție cu principiul previzibilității, motiv pentru care este contrară art.23 din Constituție, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile și art.21 din Constituție, care obligă autoritățile publice competente

să asigure persoanei suspectate de săvârșirea unei infracțiuni toate garanțiile necesare apărării sale.

Din esența celor expuse supra rezultă că norma de drept, a cărei constituționalitate se solicită a fi verificată, urmează a fi aplicată la soluționarea cauzei penale în instanța de fond.

Astfel, potrivit art.7 alin.(3) Cod de procedură penală, dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, la rîndul său, sesizează Curtea Constituțională.

Excepția de neconstituționalitate constituie mijlocul procedural pentru realizarea accesului cetățeanului, în calitate de titular al drepturilor și libertăților fundamentale, la controlul constituționalității actelor normative. Și aceasta se poate realiza numai în cazul în care norma prezumată a fi neconstituțională urmează să fie aplicată la litigiul judiciar în care este implicată persoana respectivă.

Potrivit art.4 alin.(1) din Constituție, Curtea Constituțională are obligația de a interpreta și aplica dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate internaționale la care Republica Moldova este parte.

Prin normele procesual-penale, legislatorul a urmărit instituirea unui echilibru echitabil între aceste două mari sarcini ale procesului penal, pentru stabilirea adevărului și exercitarea unei justiții veritabile. Instanțele judecătorești și organele de urmărire penală, care aplică normele procesual penale, sînt obligate să activeze în așa mod, încît nici o persoană să nu fie neîntemeiat bănuită, învinuită sau condamnată, sau supusă în mod arbitrar sau fără necesitate măsurilor procesuale de constrîngere.

Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate - accesibilitate, previzibilitate și claritate - norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încît să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție, care statuează asupra obligației statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile.

Potrivit art.134 din Constituție, Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova care garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

O lege sau un alt act normativ, legitim adoptat de organele de resort, poate fi supus controlului constituționalității conform art.135 din Constituția Republicii Moldova, potrivit căruia Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

În baza celor expuse și întru respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale autorului sesizării, în temeiul art.135 alin.(1) lit.g) din Constituția Republicii Moldova, art.24

alin.(1), art.25 lit.d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(1) lit.g), art.38 alin.(1) lit.d) din Codul jurisdicției constituționale, art.7 alin.(3) Cod de procedură penală, art.2 și 16 din Legea nr.789-XIII din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Plenul Curții Supreme de Justiție

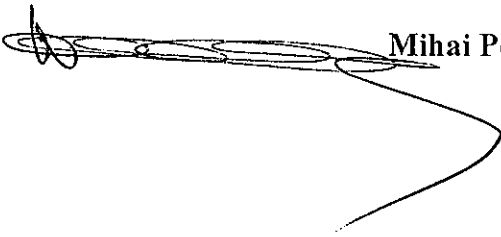
SOLICITĂ:

Verificarea constituționalității sintagmei „...dacă, ulterior se constată că nu a existat în fapt cauza care a determinat luarea acestor măsuri sau că a dispărut circumstanța pe care se întemeia încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau scoaterea persoanei de sub urmărire” din alin.(1) art.287 Cod de procedură penală.

Cu respect,

Președintele

Curții Supreme de Justiție

 Mihai Poalelungi

nr.6 din 30.03.2015